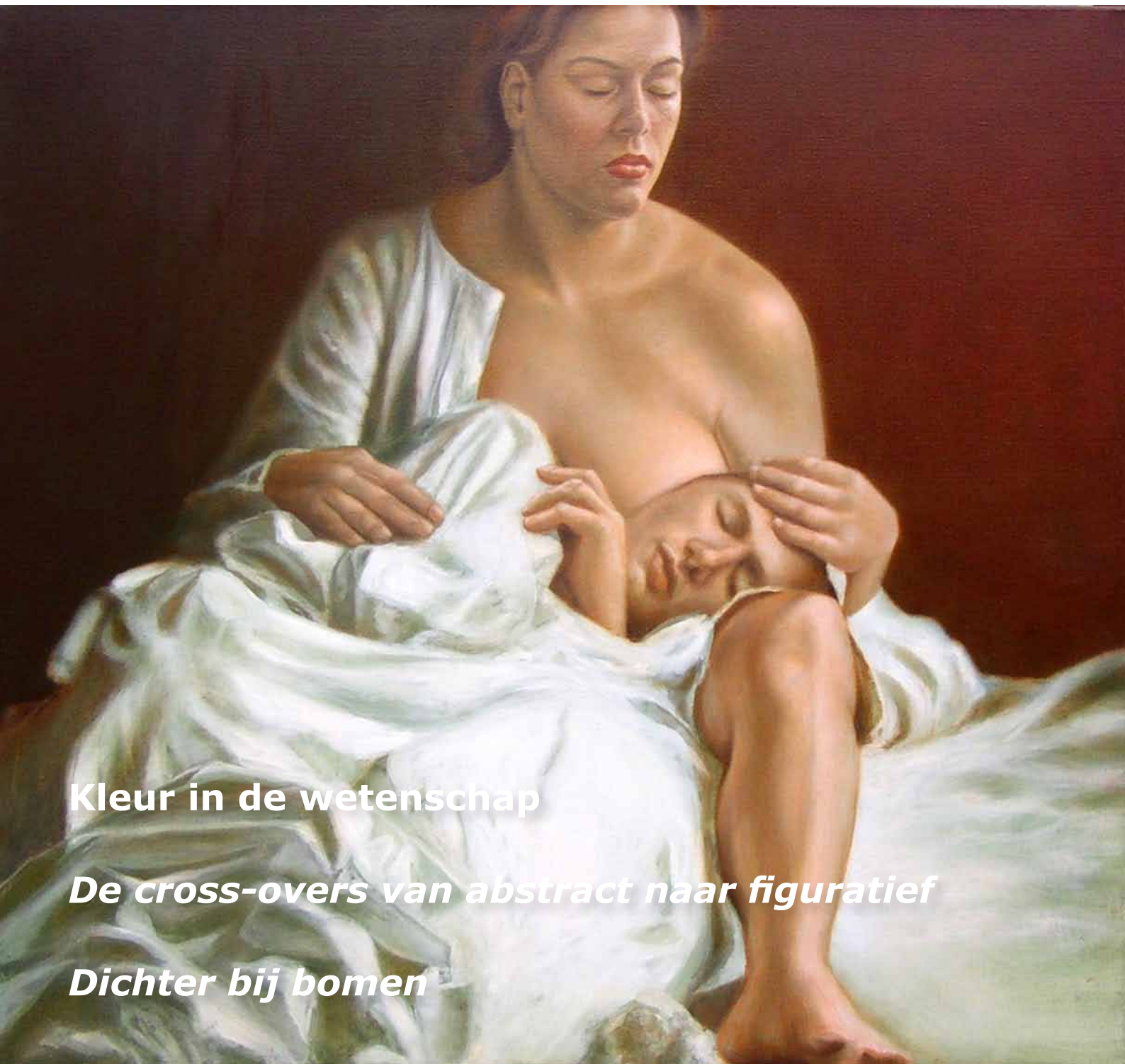


uitgave 18 - 2021

online

KUNST

magazine



Kleur in de wetenschap

De cross-overs van abstract naar figuratief

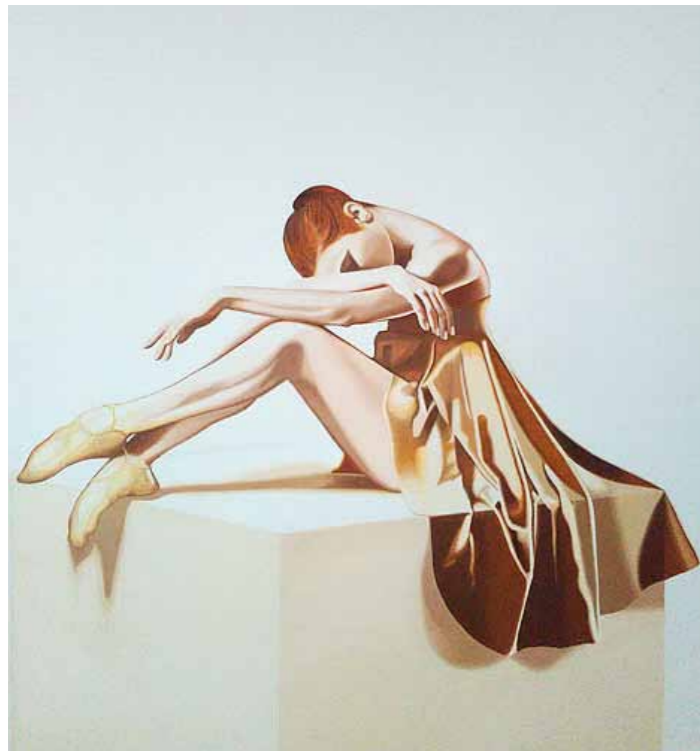
Dichter bij bomen



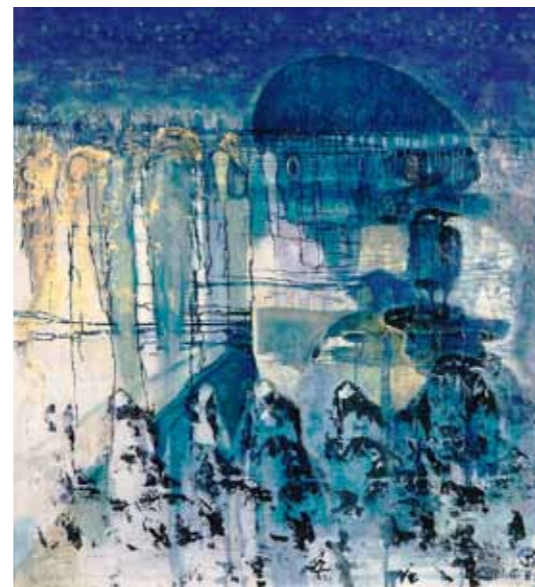
18 Kleur in de wetenschap



16 kunst in de openbare ruimte



4 Aafke Pierik



22 EICAS Deventer begint bij Nul



12 Gesluerde beelden van doorschijnend marmer

online KUNST magazine

onlinekunst magazine is een initiatief van Artvices. Zij wil kunstliefhebbers met kunst(enaars) in contact brengen en dat doet zij door middel van de website *onlinekunstenaars*, dit magazine, het *onlinekunst*boek en de App *onlinekunstenaars*.

onlinekunst magazine verschijnt vier keer *per jaar*.

Aan dit nummer werkten mee:

*Aafke Pierik
Roel Elbers
Welmoed Reitsma
Hansje Cozijnsen
Elisabeth Welbergen
Ben Haverman
Annica Delfos
Jeroen de Baaij
Marion de Jong
Peter Nilwik
MARIKE MEURS
Laurens Vermaesen
Brigitte Boss en Arnix Wilmoudt
Peter Colstee*

online KUNST magazine



Het kunstwerk, Piëta, op de cover is van kunstenaar *Ben Bodt*

INHOUD

- 4 Aafke Pierik
- 6 Het begon met een workshop Mozaïek
- 8 Geëngageerde kunst
- 10 Een doos tekenpapier
- 12 Dagboek van Annica Delfos
- 14 Gesluerde beelden van doorschijnend marmer
- 16 Hoe aantrekkelijk kan schoonheid zijn?
- 18 Kunst in de openbare ruimte
- 20 Kleur in de wetenschap
- 24 De cross-overs van abstract naar figuratief
- 26 Dichter bij bomen
- 28 Meer een intuïtieve dan een intellectuele schilder
- 30 In de rubriek MAFFE KUNST
- 31 Wat ons opviel deze week op de sociale media
- 32 Nieuw bij www.onlinekunstenaars.nl



Aafke Pierik

Als kind al aan het tekenen op de achterkant van behangpapier en de passie is er nog steeds. Het mooie van kunst is dat alles kan in een schilderij, van blauwe giraffes, magische gezichten of nostalgie. Mijn leermeester was mijn schoonvader Jaap Geerling sr, Een bekend beeldend kunstenaar. Van hem geleerd, het realisme, etsen en allerlei druktechnieken, zoals zeefdruk en lithosteendruk. Vooral bekend in de provincie Groningen. Jaap Geerling sr is helaas overleden. Nu maak ik realistisch en magisch realistisch werk en pop art. De "Vrouw" is een belangrijk onderwerp in mijn werk. Ik houd erg van het mythische de schoonheid en het magische van de vrouw. Ook menselijke emoties probeer ik uit te drukken op doek en paneel. Het is elke keer weer de magie en de aantrekkingskracht om een nieuw schilderij te maken.

Het begon met een workshop Mozaïek tijdens een vrijgezellenfeestje



Dat was ook gelijk het moment waarop de passie voor die kunstvorm toesloeg.
Ze kocht wat tegels en materiaal en begon thuis te experimenteren.

tekst: *Elisabeth Welbergen*

Dat was ook gelijk het moment waarop de passie voor die kunstvorm toesloeg.
Ze kocht wat tegels en materiaal en begon thuis te experimenteren.
Maar toen ze haar kind naar de Klimop school bracht en daar een paar grauwe betonnen bankjes zag begon het pas echt te kriebelen!
Ze informeerde bij het Schoolbestuur of zij daar met de kinderen een Mozaïekprojectje van mocht maken om het plein wat op te fleuren en zo werd ze "Juf" Mozaineke.



Bij de inkoop van tegels in Someren kwam ze met Glas in aanraking en toen was ze helemaal verkocht!

GLAS, dat was het helemaal met zijn prachtige kleuren en glinstering. Dat was het begin van prachtige Glastuintjes met bloemen, zee en strand gezichten maar ook dieren en regenbogen deden het prachtig in glas.

Al gauw kwam de vraag om Workshops te geven, weer een uitdaging. Mensen leren hoe mooi het is om creatief bezig te zijn met glas en tevens de gezelligheid en zien hoe verschillende dingen ontstaan.

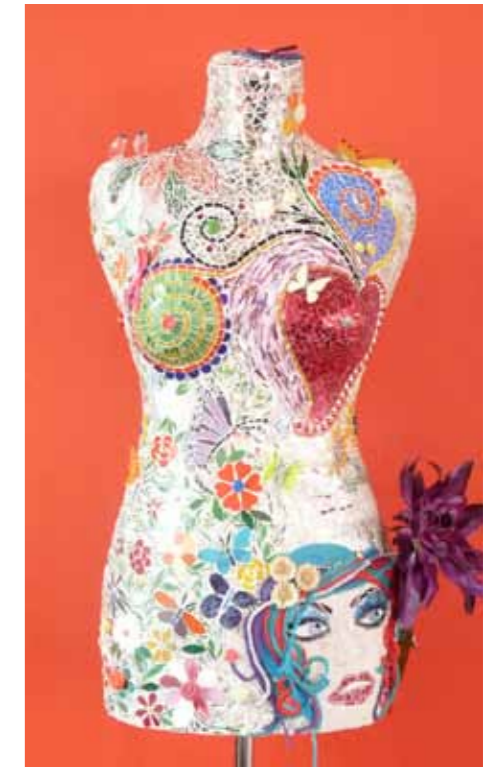
Sindsdien heeft ze afscheid genomen van haar zolderkamer en heeft ze een prachtig groot atelier met veel meer ruimte gelegen op een Industrie-terrein met gratis parkeren.

De workshops worden soms op thema aangepast zoals Herfst en Kerst maar er is altijd een vrije keuze. Ook zijn er "Open Ateliërdagen" waar men kan doorwerken aan grotere projecten.

Er zijn intussen ook twee ovens wat echt nodig was om al het werk te Fusen/smelten en op mallen te plaatsen.

Ze werkt in opdracht en geeft Workshops in Mozaïek en Glasfusing.

www.glasateliermozaineke.nl
mozaineke@gmail.com
Ineke Kamman, 06-24184944
Glasatelier Mozaineke,
Graftemeerstraat 31c, Hoofddorp



Geëngageerde kunst

Er zijn veel kunstenaars die kunst maken omdat het voor hen de verbeelding is van wat mooi is. Kunst die mooi is om naar te kijken roept vaak een gevoel van welbehagen op bij de toeschouwer. En er zijn kunstenaars die kunst maken waarmee ze hun betrokkenheid op maatschappelijke thema's verbeelden. Geëngageerde kunst. Deze kunstenaar heeft oog voor onrecht, onrechtvaardigheid en onverschilligheid in de maatschappij en in de politiek.

Bijvoorbeeld ten aanzien van het lot van vluchtelingen, de ongelijke verdeling van welvaart, onderdrukking en geweld, dierenwelzijn, het klimaat, het vertrouwen in de politiek.

De kunstenaar heeft daar zorgen over, voelt dat het niet klopt en vindt het belangrijk om werk te maken dat een bijdrage levert om dit onder de aandacht te brengen.

Kunst gemaakt vanuit betrokkenheid op een maatschappelijk of politiek thema hoeft niet mooi te zijn, vaak schuurt het zelfs en roept het onbehagen op bij de toeschouwer. Kunstenaars die geëngageerde kunst maken doen dat omdat ze een bedoeling hebben met hun werk. Ze willen met hun kunst iets aan de kaak stellen en brengen hun werk in de wereld brengen in de hoop dat het tot bewustwording uitnodigt.

Het meest indrukwekkende geëngageerde kunstwerk dat ik ken is het schilderij *Guernica* van Picasso. Het schilderij uit 1937 verbeeldt het bombarderen van burgers tijdens de Spaanse burgeroorlog (1936-1939).

Wat mij een paar jaar geleden triggerde om een maatschappelijk thema te verbeelden was mijn geraaktheid bij de vluchtelingencrisis, meer dan 4 miljoen mensen op de vlucht voor oorlog en geweld. Hieruit is de serie *Dwars door Europa* ontstaan. Mijn huidige serie gaat over de mens en het klimaat. Ik hoop hiermee dat we onverschilligheid geen ruimte meer geven en dat iedereen op zijn eigen manier bijdraagt aan betrokken zijn op de wereld en elkaar.

Terkst: *Welmoed Reitsma*
www.welmoedreitsma.nl



Een doos tekenpapier

Tekst: Ben Haveman

Al in mijn prilste jeugd hield ik van tekenen en op de middelbare school was het zelfs een vak. De tekenleraar gaf me meestal een dikke voldoende, maar toch heb ik al die jaren weinig met mijn te-kentalent gedaan, hoewel het sluimerend aanwezig bleef. De mogelijkheden om daar wat mee te doen waren in de zestiger jaren ook beperkt. Ik kreeg destijds een leuke baan bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en ik had hobby's genoeg. Toen echter de pensioendatum in zicht kwam, zocht ik naast reizen, tuinieren, wandelen en fiet-



die mijn tekeningen zag, om te gaan schilderen. Ik liet er geen gras over groeien, nog dezelfde dag kocht ik alle benodigdheden in Haarlem en ging aan de gang, eerst met die kubistische vormen, zoals ik deze ook tekende, maar van lieverlee liet ik de lijnen weg. In mijn werk moest ik altijd binnen de lijnen van regelgeving werken, dus dat idee moest ik loslaten. Het werd een lang proces om te schilderen, zoals ik dat nu doe. Het is vrije expressie in optima forma, veel kleur en beweging, telkens andere vormen en dat maakt, dat elk schilderij anders is en daardoor wordt mijn werk ook wel eens vergeleken met het werk van de Cobra schilders, ofschoon ik er zelf anders over denk. In de beginjaren kreeg ik veel bezoekers aan huis. Dat ik daarnaast ook te weinig opslagcapaciteit had, werd ik gedwongen om andere woonruimte te zoeken. Toen eenmaal ons huis was verkocht, vond ik al snel een mooi perceel in Willemsoord (Ov.) vlakbij Giethoorn. Daar beschik ik over een apart atelier, waar ik dagelijks wel te vinden ben. Inmiddels hangt mijn werk op veel locaties, diverse andere Europese landen, maar ook in USA, Mexico en Argentinië. Veel exposities heb ik al achter de rug bij grote banken als ABN en ING, grote hotels als Apollo Art Amsterdam en NH hotel Schiphol, enkele Ministeries, veel bedrijven als Regus en Concordia en uiteraard veel galerieën, laatstelijk in Ootmarsum. Kortom, mijn hobby tekenen werd kunst schilderen en daar beleef ik al sedert 2003 veel plezier aan, mede door de bijzondere mensen die ik sedertdien ontmoet.

www.BENapARTE.nl



sen naar een mooie vrijetijdsbesteding en dat werd tekenen. Mijn vrouw herinnerde me er aan, dat ik vroeger onze dochters heb leren tekenen en dat ik het tekenen eigenlijk weer moest oppakken en dat vond ik een goed idee. Toevallig vond ik de dag erna tijdens mijn werk ergens in de kop van NH een doos langs de weg, kennelijk gedumpt, boordevol mooi wit tekenpapier. Ik nam het mee om het in een papiercontainer te storten, maar mijn vrouw herinnerde me aan ons gesprek over die hobby, kortom 's-avonds zat ik op dat gevonden papier te tekenen. Ik maakte kubistische tekeningen uit één lijn, waardoor er vele vakjes ontstonden die ik inkleurde. Na honderden tekeningen kreeg ik het advies van een bekende schilderes uit Zandvoort,

Dagboek van Annica Delfos

beeldend kunstenaar en artistiek leider

3 Mei 2021

Naar aanleiding van een insta post, van eerder door mij in opdracht gemaakte schilderijen, kreeg ik een nieuwe opdracht: en groot berkenbos in een beperkte ruimte. Na overleg is de maat 245x70 cm, dat wordt een leuke uitdaging.

27 Juni 2021

Opdracht Berkenbos klaar, nu moet de olieverf goed drogen. Gisteren zijn de spielatten aangekomen, special besteld omdat de maat van het schilderij heel bijzonder is, 245 x 70 cm. De klant komt op bezoek en is heel blij met het resultaat. We spreken af dat zij alvast de spielatten meeneemt. Na de zomer breng ik het Berkenbos (schilderij) opgerold naar haar toe, en zal ter plekke het schilderij opspannen.

3 Augustus 2021

Het is warm deze zomer in Zweden, te warm om buiten te werken. Een goede reden om mijn studio binnen op orde te krijgen.

Gisteren naar een expositie geweest, de ligging van de galerie was echt "in the middle of nowhere" maar de ruimte is zo mooi. Ik wist meteen dat mijn bos/natuur schilderijen zich daar helemaal thuis zouden voelen. Filmde de ruimte en informeerde wie ik kon spreken over exposeren in de galerie. Heel toevallig was de eigenares aanwezig, zij werd even enthousiast als ik ben. Volgende zomer ex-

poseer ik daar. Echt geweldig die ruimte, alsof hij gemaakt is voor mijn werk. Ben zo blij!

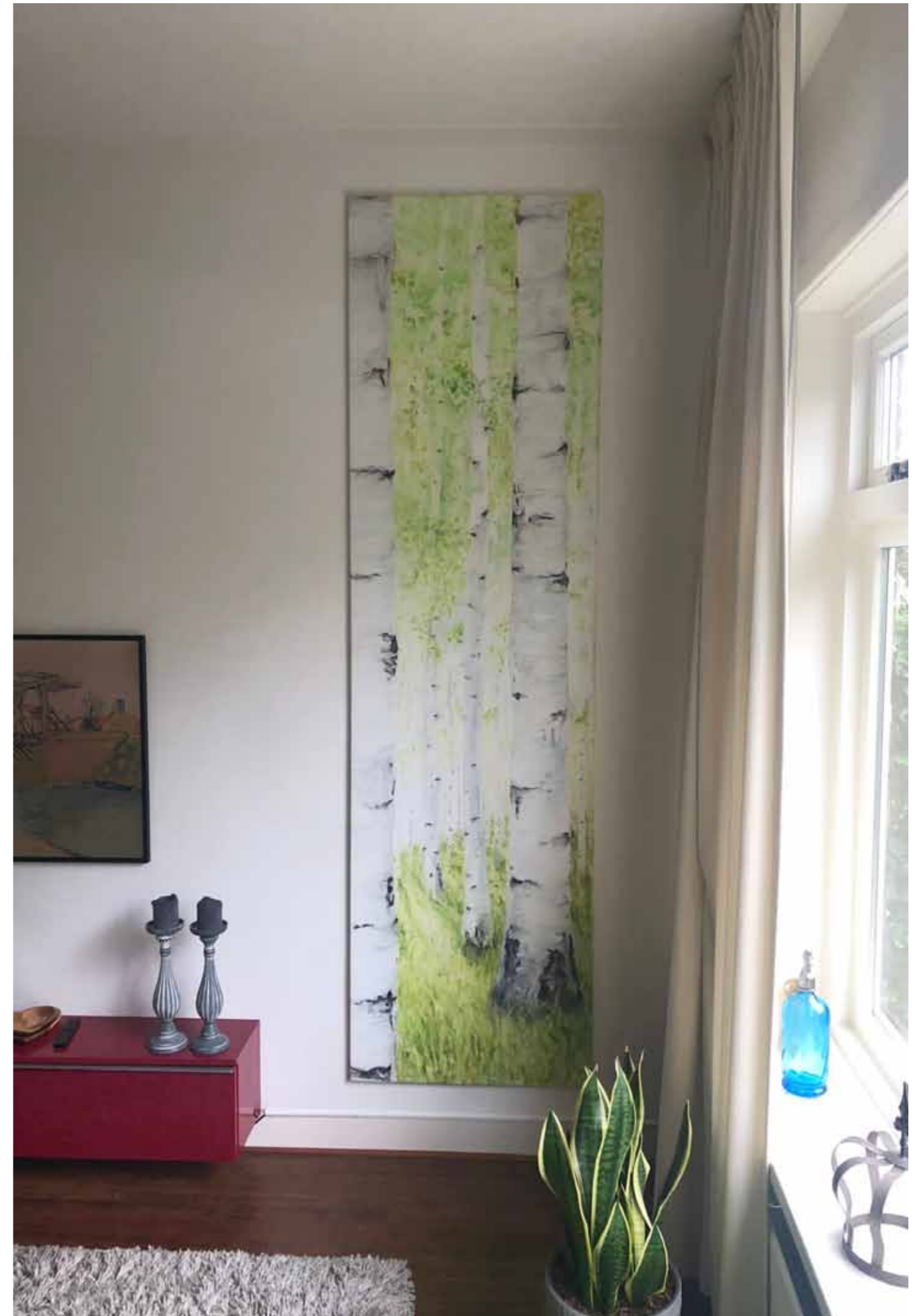
15 Augustus 2021

De hele dag gefotografeerd, het licht in het bos is fantastisch. Voorbereiding voor nieuwe schilderijen.

3 September 2021

Met het Berkenbos (opdracht schilderij) opgerold onder mijn arm, de trein genomen naar de klant in Groningen. Tijdens het opspannen ontdek ik dat de speciaal bestelde spielatten en het kruis, niet samen passen. Heel vervelend en genant, ik had ze beter moeten meten voordat de klant ze meenam. Mijn klant is gelukkig heel begripvol en helpt mee, wij meten alles na, en het verschil is een centimeter. Omdat het geen optie is om de spielatten terug te brengen naar de leverancier (nog een keer heen en weer Groningen en de klant wil nu kunnen genieten van haar Berkenbos), bedenken wij iets anders. 'Als wij nu een stukje van de latten weg zagen..', een precies werkje, maar samen lukt het. Eindelijk kan ik het Berkenbos opspannen. Mijn klant is heel blij, het staat geweldig in haar woonkamer. Tevreden, gelukkig en heel moe neem ik de trein naar huis.

Instagram: annicadelfosontrack
[Http://annicadelfos.info](http://annicadelfos.info)



Gesluisde beelden van doorschijnend marmer

Net echt! Italiaanse kunstenaars uit de 18e en 19e eeuw maakten technische hoogstandjes met marmer. De sluiers van hun beelden lijken doorschijnend als zijde.

De gesluisde vrouwen groeiden uit tot symbool van Italië.

Rafaella Monti was met zijn 28 jaar pas een beginnende beeldhouwer, toen een rijke Engelsman zijn studio in Milaan bezocht.

Hertog William Spencer Cavendish was op zoek naar een beeldhouwer voor een bijzonder project. Hij wilde een beeld van een gesluisde vrouw in marmer, dat er levensecht uit moest zien. Monti accepteerde de opdracht.



Slaaf op de markt van Constantinopel

Een jaar later was Cavendish de trotse bezitter van een gesluisde Vestaalse maagd. Monti had met slim gebruik van het zachte marmer de illusie van een sluier weten te creëren. Gesluisde vrouwen zouden Monti's handelsmerk worden. Voor de grote wereldtentoonstelling in Londen van 1851 maakte hij een gesluisde Slaaf op de Markt van Constantinopel. Het beeld trok duizenden bezoekers en Monti's naam was definitief gevestigd.

Rafaella Monti – Vestaalse maagd, Slaaf op de markt van Constantinopel en de slaaf van verdriet en de droom van vreugde.

18e eeuwse beelden

Monti was niet de eerste beeldhouwer die gesluisde vrouwen uitbeeldde. Al rond 1750 maakte Antonio Corradini twee beelden van gesluisde vrouwen. In de beelden van Corradini staat de sluier



Gesluisde Christus

symbool voor bescheidenheid. In zijn beelden van de Vestaalse maagd Tuccia en de Deugd Bescheidenheid probeert hij zo hun kuisheid te benadrukken.

Het beeld van de bescheidenheid staat in de Cappella Sansevero in Napels. Corradini werd gevraagd om voor dezelfde kapel ook een gesluisd beeld van Jezus te maken, na zijn dood aan kruis. Corradini overleed echter voordat hij aan het beeld kon beginnen. Vervolgens kreeg Giuseppe Sanmartino de opdracht en hij creëerde een meesterwerk. Mensen geloofden niet dat het mogelijk was zo gedetailleerd te beeldhouwen. Ze dachten daarom dat er alchemie aan te pas was gekomen. Antonio Canova zei dat hij tien jaar van zijn leven had willen geven, als hij zo'n beeld had kunnen maken.

Risorgimento

De beelden van gesluisde vrouwen werden mede dankzij Monti in de 18e eeuw opnieuw populair. Italië beleefde tussen 1820 en 1870 zijn eenwording (risorgimento) door een reeks van oorlogen en revoluties. De gesluisde vrouw groeide uit als symbool van de nieuwe eenheid. Zoals Amerika het Vrijheidsbeeld heeft, Frankrijk Marianne en Engeland Britannia, zo heeft Italië de gesluisde dame. Tussen 1850 en 1900 waagden daarom meerdere Italiaanse beeldhouwers zich aan een gesluisd beeld. Alle beelden werden gemaakt in marmer, omdat dit materiaal enige doorschijnende eigenschappen heeft. Hierdoor wordt de illusie gewekt dat je echt door de sluier heen kan kijken.

Amerika en Canada

Eind 19e eeuw kwamen veel gesluisde beelden in Amerikaanse kunstcollecties terecht. Gedeeltelijk is dit te verklaren door de opkomst van rijke in-

dustriëlen die kunst gingen verzamelen. Maar misschien heeft ook de migratie van grote aantallen Italianen tussen 1870 en 1890 een rol gespeeld. Zeker is dat de gesluisde vrouwen aanspraken bij het Amerikaanse publiek. De betekenis van de Italiaanse eenwording, werd in de Verenigde Staten vervangen door een religieuze boodschap. Veel beelden staan in de VS daarom bekend als 'Gesluisde non' of 'Gesluisde maagd'. Zo keerde de betekenis van bescheidenheid en kuisheid na eeuwen weer terug!

Bron: Kunstvensters
Tekst: Jeroen de Baaij



Gesluisde maagd'

Hoe aantrekkelijk kan schoonheid zijn?

Soms denk ik dat mooie mensen een aangenamer leven hebben dan mensen die er 'gewoon' of zelfs 'beroerd' uitzien. Het is niet voor niets dat er zoveel geld omgaat in de mode- en cosmetica-industrie. Is schoonheid altijd mooi? Ik deed een poging om een definitie te maken, maar dat was best lastig.

Wat is schoonheid als het gaat om kunst?

Ik ontdekte vooral twee soorten schoonheid: de uiterlijke en de innerlijke.

Over schoonheid wordt veel gezegd en schoonheid heeft vele kanten. Wat mij erg aanspreekt is 'de aangename kwaliteit die te maken heeft met harmonische vormen of kleuren, buitengewoon vakmanschap, oprechtheid, originaliteit of andere, vaak niet nader omschreven kenmerken.' (Bron: www.aat-ned.nl)

Harmonische vormen of kleuren.... Daar kan ik het mee eens zijn. Harmonie is aangenaam, niet alleen als je harmonie hoort, in muziek. Ook als er harmonie is in een relatie, thuis of elders. Harmonie is mooi.

Kan een kunstwerk oprecht zijn?

Als we iets oprecht noemen, denken wij eerder aan menselijke kwaliteiten. En toch kan een kunstwerk

een snaar van oprechtheid beroeren. Misschien bedoelen we dat het idee is ontstaan in de geest van de maker. De expressie of het gevoel dat wordt overgebracht kan ons in het hart treffen. Originaliteit wordt als oprecht en aangenaam ervaren. Het heeft een zekere schoonheid als er creativiteit in het spel is.

Het goede, aangename en volmaakte

Een mooie omschrijving die ook goedheid als kenmerk van schoonheid weergeeft. Alweer een menselijke typering. Het aangename, een ander woord voor harmonie, iets dat behaagt, of sierlijk is. En dan om het af te maken: het volmaakte. Er valt eigenlijk niets meer toe te voegen of weg te nemen aan iets dat volmaakt is. Het is vol, de cirkel is rond, het is af.

De 'gewone mensen' (of zij die er beroerd uitzien) kunnen zich altijd nog omringen met kunst.

Tekst: *Marion de Jong*

www.mariondejong.nl

<https://online.dutchartacademy.nl>



De Sluiswachter

De Sluiswachter is een mythisch fabeldier, verbeeld in keramiek. Het staat vanaf een hoge betonnen paal op wacht bij de sluis in het Stieltjeskanaal bij Zandpol, in de buurt van Emmen.

Het bonte dier is samengesteld uit vleugels, haren, schubben en staarten van een veelheid aan dieren. De met goudkleurige sieraden versierde runderkop heeft een lijf met vleugels waarvan de vacht deels de tekening en kleuren heeft van die van een zebra en deels van die van een tijger. De sluiswachter ziet er gevaarlijk uit maar oogt tevens vrolijk.

De Sluiswachter werd geplaatst naar aanleiding van de grondige renovatie van de sluis.

Opdrachtgever: gemeente Emmen



Love, Jaume Plensa

Voor iedereen vanuit het centraal station van Leeuwarden is Plensa's fontein Love een onontkoombare blikvanger. De fontein bestaat uit twee 7 meter hoge, witte hoofden van een jongen en een meisje die op een ovaalvormig zwart plateau staan. Hun gezichten zijn naar elkaar toegewend maar hun ogen zijn gesloten. Beider gezichtsuitdrukking is sereen, bijna meditatief. 'Ze dromen', zegt Plensa, 'voor kinderen is de toekomst een droom vol beloftes.' Om de twee kinderhoofden heen hangt een 2 meter hoge mistwolk waar de bezoeker in rond kan dwalen.

Plensa kreeg zijn inspiratie voor de mistfontein toen hij 's morgens vroeg de nevel boven de Friese velden zag. 'In Friesland', zei hij, 'komt het water uit de grond.' In de volksmond heet het werk inmiddels 'Mistfontein'.

Opdrachtgever: Gemeente Leeuwarden

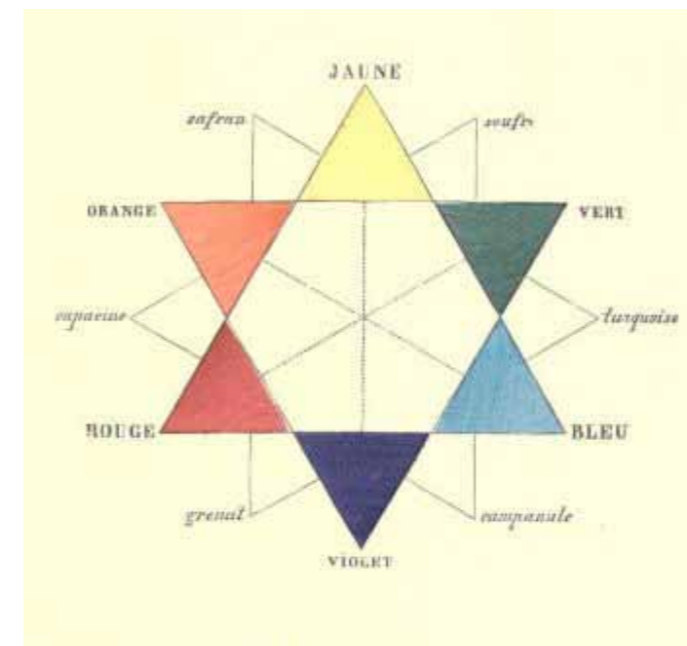
In de vorige uitgave van Online Kunstmagazine schreef ik een artikel over kleur, naar aanleiding van het boek Mrs. Degas van Arthur Japin. Daarin spreek ik onder andere mijn verwondering uit over hoe we kleuren zien en hoe dat per persoon kan verschillen, hoe herinneringen letterlijk gekleurd kunnen

Kleur in de wetenschap

zijn of juist niet, en hoe foto's eigenlijk nooit die kleuren weergeven die je in het echt hebt gezien. Deze keer wil ik het hebben over de manier waarop er in de loop van de (wetenschappelijke) geschiedenis over kleur is geschreven. Er is oneindig veel materiaal over dit onderwerp, dus ik hou het beknopt met een algemeen beeld en een focus op Newton en Goethe. Als laatste geef ik twee voorbeelden van kunstenaars die door een wetenschappelijke theorie zijn geïnspireerd.

Korte geschiedenis in de wetenschap

De oudste teksten over kleur zijn van Aristoteles (geboren 384 v.C.) die dacht dat er één abstracte lijn liep met alle kleuren, die als een brug de verbinding leggen tussen aan de ene kant wit en aan de andere kant zwart. De invloed van het licht op kleur werd al beschreven door Abu Yūsuf al-Kindi (801 n.C.) en Hasan Ibn al-Haytham (965). Ibn Sina (980) dacht dat er niet één lijn – zoals Aristoteles dacht – maar drie mogelijke lijnen waren die de kleuren zwart en wit aan elkaar verbonden, daarna kwam Nasir al-Din al-Tusi (1201) op vijf lijnen. Robert Grosseteste (1168) publiceerde in 1225 het boek *De Luce* waarin hij beschreef hoe hij een soort driedimensionale ruimte voor zich zag, waarin zowel het licht als ook het materiaal waar het doorheen scheen (bijvoorbeeld glas) de verschillende kleuren bepaalde. Pas in 1435 werd er vanuit een meer moderne benadering over kleur geschreven door Leon Battista Alberti. Hij ontwikkelde de allereerste kleurenleer, die uitging van de basiskleuren rood, geel, groen en blauw. Wetenschappers waren enthousiast, maar kunstenaars waren het er niet mee eens. Zij wisten immers dat groen verkregen werd door een mengsel van blauw en geel. In 1613 schreef de jezuïet Franciscus Aguilonius zijn *Optica*, een expliciete kleurenleer met als basiskleuren rood, geel en blauw en deze basiskleuren zijn lang de officiële drie primaire kleuren gebleven. Men ging ervan uit dat je met deze drie kleuren alle andere kleuren kon verkrijgen, inclusief wit en zwart. In 1867 schreef de Franse Charles Blanc *Grammaire des arts du dessin*, ofwel de *grammatica* van de tekenkunsten. Een zeer uitgebreid boek met beschrijvingen van de tekenkunst, beeldhouwwerken en architectuur, waarin hij ook over kleur schreef en voorbeelden gaf van kunstenaars en hun gebruik van kleur. Hij noemde Eugène Delacroix als voorbeeld voor het gebruik van de zogenaamde tegengestelde kleuren. In een kleurencirkel zette hij de kleuren die elkaar versterken tegenover elkaar (afb. 1, Kleurencirkel van Charles Blanc).



In 1666 kwam Newton met zijn prismatheorie. Een prisma is een transparant optisch element met vlakke, gepolijste oppervlakken, waarbij ten minste twee van deze oppervlakken niet parallel aan elkaar zijn. Hij toonde hiermee voor het eerst aan dat je, wanneer je wit licht bekijkt door een prisma, de regenboogkleuren kan zien. Dit gebeurt doordat het witte licht in het prisma wordt gebroken, waarna je het pure spectrum van de zogenaamde monochromatische kleuren kan zien; ofwel de zeven regenboogkleuren rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo en violet (afb. 2, Sir Isaac Newton



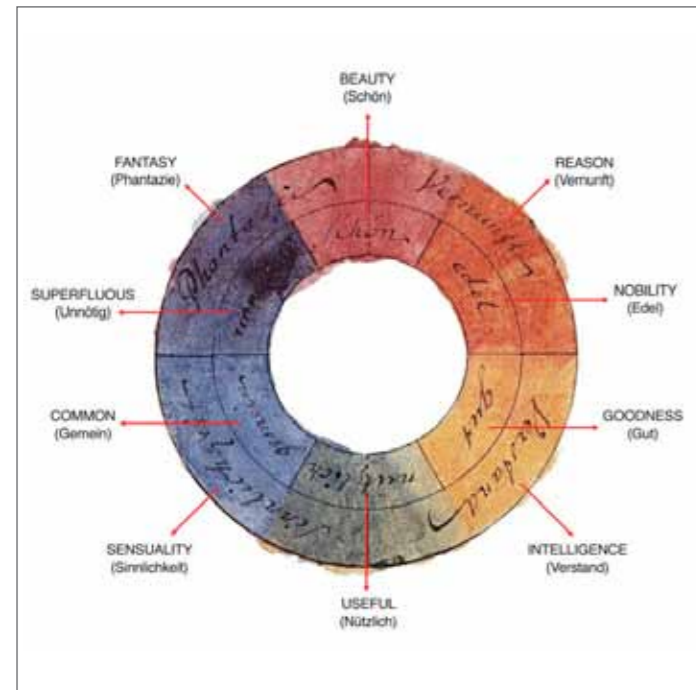
door Granger). In 1704 beschreef hij dit in zijn *Opticks*, waarin hij onder andere concludeerde dat wit licht bestaat uit deze kleuren en dat verder ontleden van die kleuren niet mogelijk is. Samen gevoegd bleken deze elementaire kleuren weer wit licht te vormen. Dit valt ook te bewijzen door het gebruik van de Newtonschijf: een schijf met de zeven regenboogkleuren in aparte segmenten. Door de schijf rond te laten draaien lijkt de schijf wit te kleuren. Lange tijd is dit de enige, mathematische, theorie gebleven die wetenschappers gebruikte.

Er is door de jaren heen veel onderzoek gedaan naar de exacte tinten van de kleuren waarmee je zwart kon mengen. Pas veel later, toen er meer verschillende pigmenten werden ontdekt, zijn daar echt stappen in gezet. Als je meer wilt weten over deze theorieën, ook wel *Physics of Colors*, of *Color Theory* genoemd, kan je heel veel informatie vinden op internet. Dan gaat het bijvoorbeeld over mengvormen, warme en koude tinten, primaire, secundaire en tertiaire kleuren, et cetera. Op de volgende pagina's kan je meer lezen: [color-wiki](#), [Color Theory](#) van Wikipedia of deze pagina. Uiteindelijk vond ik in een tentoonstellingsgids over kleur de korte conclusie dat: "... kleur licht is dat wordt gefilterd door de ogen en het brein". Deze combinatie van zowel de optische theorie als de theorie waarbij het menselijk perspectief op

kleurwaarneming centraal staat, begon voor een belangrijk deel bij het werk van Goethe.

De invloed van Goethe

Johann Wolfgang von Goethe, vooral bekend als dichter, was geïntrigeerd door kleur. In eerste instantie vooral in de psychologische betekenis en de werking van kleur bij het schilderen. Zo presenteerde hij in 1798/99 samen met Friedrich Schiller de Temperamenten-Rose; een diagram van de vier menselijke temperamenten Vernunft (verstand), Verstand (begrip), Sinnlichkeit (sensualiteit) en Fantasie (verbeelding). Deze werden gekoppeld aan karaktereigenschappen en beroepen en gelinkt aan kleuren (afb.3). Zo staat bijvoorbeeld de com-



binatie van rood, oranje en geel voor een opvliegender temperament, te vergelijken met het element vuur, en de beroepen tirannen, helden en avonturiers. Hij geloofde erg in de psychologische betekenis en werking van kleur. Kleuren konden mensen rust geven, maar ook opwinden.

In de meer wetenschappelijke kant van zijn werk kwam hij er per toeval achter dat de experimenten van Newton niet helemaal klopten. Zijn eigen onderzoek gaat over de aard van kleuren en hoe deze door mensen worden waargenomen. Zijn kennis kwam voort uit experimenten, zoals die van Newton, maar ook uit eigen ervaring als (kunst)schilder en door het nauwlettend observeren van kleuren in de natuur. Voor hem ging het niet zozeer om de analytische behandeling van kleur (zoals bij Newton), maar om de kwaliteiten van hoe kleuren worden waargenomen. In zijn boek Zur Farbenlehre, gepubliceerd in 1810, zegt hij onder andere: "We zien niet zeven kleuren, afgescheiden van elkaar, maar we zien een kleur steeds op de grens tussen licht en donker. Waar het licht het donker raakt verschijnt kleur aan de randen. Licht en donker relateren aan elkaar zoals de noord- en zuidpool van een magneet." Deze dualiteit komt vaak terug in

zijn werk in bijvoorbeeld zijn visie op de mens en de natuur.

Hij ontdekte dat als je niet alleen statisch door het prisma kijkt, maar de kijkcirkel vergroot en verkleint door de afstand tussen je oog en het prisma te veranderen, de kleuren verschuiven en over elkaar heen komen te liggen in het midden. Het prisma fungeert dus eigenlijk alleen als een middel om licht en donker over elkaar en door elkaar heen te laten lopen en op de grensgebieden zien wij kleur. In een prisma zie je kleuren aan de randen en waar geel en blauw elkaar raken zie je groen. Goethe hecht veel waarde aan de aanwezigheid van de duisternis, in plaats van alleen maar aan het licht zoals Newton doet. Newton zag het donker, de duisternis, als slechts een afwezigheid van licht, en alle kleuren ontstaan door het licht. Dit is de wiskundige uitleg van kleur. Goethe zag kleur als een spel tussen licht en donker. Hij zei hierover: "[...] wit dat donkerder wordt of gedimd neigt naar geel; zwart, naarmate het lichter wordt, neigt naar blauw." Anders gezegd: geel is een licht dat gedempt is door duisternis; blauw is een duisternis verzwakt door licht. Dat dit waar is kun je zelf vaststellen door te kijken naar de zon, die je slechts kunt zien door je hand ervoor te houden waardoor er duisternis bijkomt, en dan neem je de zon waar als geel. Als de zon opkomt, verkleurt de nachtzwarze hemel langzaam naar blauw door de toevoeging van licht.

De wetenschappelijke wereld verwierp de visie van Goethe, maar zijn theorie verklaart wel, en veel beter dan de prisma-theorie van Newton, de gecompliceerdheid van de perceptie van kleur door mensen. Deze perceptie wordt namelijk beïnvloed door allerlei aspecten, zoals de lichtsterkte, waar je precies staat, de werking van je ogen, de aanwezigheid van schaduw, et cetera. Dit verklaart bijvoorbeeld ook waarom een foto van een groen veld in je herinnering anders "gekleurd" is dan wat je op de foto terugziet (zoals ik in het vorige artikel beschreef). Goethe zorgde ervoor dat het verschil duidelijk werd tussen het begrijpen van het optische spectrum (Newton) en de menselijke kleurwaarneming (Goethe). Jonah Lehrer zegt hierover in 2006: "Volgens Goethe was 'Newtons fout... vertrouwen in wiskunde boven sensaties van zijn oog'. Dat Goethe de menselijke waarneming vooropzette, verklaart ook waarom hij de menselijke psyche bij zijn onderzoek naar kleuren betrok en kleuren in verband bracht met emoties en karaktereigenschappen. Dit maakt zijn visie ook zo interessant voor allerlei onderzoekers, zowel natuurkundigen, als psychologen of filosofen. Zijn kijk op kleur vanuit de Temperamenten-Rose is bijvoorbeeld gebruikt door Rudolf Steiner, grondlegger van de antroposofie.

Kunst en wetenschap

Deze wetenschappelijke theorieën hebben ook hun invloed gehad (en nog) in de wereld van de kunst. Zo werden bijvoorbeeld de prerafaëlieten door



Goethe's theorie beïnvloed, maar ook J.M.W. Turner bestudeerde Goethe en gebruikte zijn theorie over licht en duister, maar vooral ook de emotionele waarden die Goethe aan kleuren toekende. Hij heeft zelfs een schilderij de titel gegeven van Goethe's werk Light and Colour (afb. 4). Ook gebruikte hij als een van de eersten de kleur geel, een kleur die volgens Goethe staat voor vitaliteit en kracht. In die tijd was geel een kleur waar weinig mee geschilderd werd en de critici vielen over Turner heen om zijn veelvuldig gebruik hiervan. Hij trok zich er niets van aan en bleef het gebruiken om de kleur van het zuidelijke licht weer te kunnen geven. Gelukkig maar, want de kleur van de hemel in het schilderij Ovidius verbannen uit Rome is werkelijk schitterend (afb. 5).



Daarnaast liet Vincent van Gogh zich inspireren en wel door het werk van Charles Blanc. Toen Van Gogh een plafondschildering van Eugène Delacroix zag in het Louvre, snapte hij wat Blanc bedoelde met de kracht van de tegengestelde kleuren. Hij is toen met deze theorie aan het werk gegaan, zoals te zien is in dit schilderij (afb. 6, Selfportrait, Vincent van Gogh), waarbij hij zijn oranje baard laat



contrasteren met de kleur blauw. Tegenovergestelde kleuren komen in zijn werk veel voor. Tot zover dit beknopte historische overzicht van de wetenschap met betrekking tot kleur. De volgende keer schrijf ik graag nog een laatste keer over dit fascinerende onderwerp. Ik wil dan vooral kijken naar de symbolische betekenis van kleur in cultuur en kunst.

Tekst Hansje Cozijnsen

Bronnen:
Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_Colours
Colorwiki http://www.colorwiki.com/wiki/ColorWiki_Home
Theory of colours [https://stringfixer.com/nl/Theory_of_Colours_\(book\)](https://stringfixer.com/nl/Theory_of_Colours_(book))
The Conversation.com <https://theconversation.com/how-we-explored-medieval-theories-of-colour-through-glass-90266>
Kunstvensters <https://kunstvensters.com/2018/07/30/geel-in-de-kunst-waarom-combineerde-van-gogh-geel-altijd-met-blaauw-en-paars/#:~:text=Geel%20in%20de%20Kunst%3A%20Yellow-fever%20van%20Turner%20Voordat,zijn%20schilderen%2C%20werd%20hij%20beschimpt%20door%20de%20kunstcritici.>

De cross-overs van abstract naar figuratief tonen méér dan in eerste oogopslag wordt opgemerkt



Tekst: Peter Nilwik

Paulette Snijders-Bremen, geboren in Kerkrade (1946) studeerde in Maastricht aan de Kunstacademie (monumentaal) en de Jan van Eyck Academie. Ze completeerde haar opleiding met workshops/cursussen bij de kunstschilder Frans de Haas in Den Haag (etsen), de Academie Delft (Indonesisch batikken) en een studie filosofie te Heerlen.

Paulettes' werkgeschiedenis verliep net zo turbulent als haar bestaan. Ze werkte in Duitsland, Spanje, Algerije en op diverse plekken in Nederland. Haar kijk op het leven is vanuit de beschermende westerse cultuur, mede bepaald door haar vierjarig verblijf in Spanje, de struggle for life in het woestijnland Algerije en de vele reizen naar exotische oorden.

Paulettes' belangrijkste drijfveer is evident: emotie! De genegenheid voor de natuur, de mens en het verlangen naar het esthetische – de schoonheid – zijn dé terugkerende elementen. De verbeelding van beweging, muziek en mythen zijn de rode draad door het werk. De vrouw als mysterie is het centrale thema.

De cross-overs van abstract naar figuratief tonen méér dan in eerste oogopslag wordt opgemerkt. Daarom nodigen de schilderijen uit tot onderzoek, tot nader bezien. Afhankelijk van de stemming onthullen ze telkens andere, onderliggende of verborgen lagen. Gezichtsbedrog, illusie en droom vechten om aandacht, om begrip...

"Als je naar mijn recente werk kijkt, dan zie je dat twijfel de rode draad geworden is. Het figuratieve maakt plaats voor – of wordt ondergeschikt aan – het abstracte. Nóg meer dan vroeger streef ik naar emotie. Mensen moeten mijn vreugde, liefde, compassie maar ook mijn woede over onrechtvaardigheid ervaren. Ik wil een band."
"Op dit moment voel ik sterk dat een kruispunt er is. En uiteraard twijfel ik over de weg die ik kan inslaan. Bij ieder blanco doek ligt 'de weg terug' uitnodigend te lonken."

"Een belangrijke stap naar nieuw werk is me realiseren dat het eigenlijk niet leuk is vrij te zijn", overziet Paulette. "Gehechtheden, gewoontes opgeven is niet plezierig, niet eenvoudig. Vooral het observeren moet geleerd worden."

"In de werken van Paul Gauguin, Gustav Klimt en Francisco Goya herken ik bijvoorbeeld hetzelfde gevecht. Zij inspireren me enorm. Dat geeft me kracht en de moed om door te gaan, door te zoeken..."

www.paulettesnijders.nl



Marike Meurs presenteert hier haar werk in serie

dichter bij bomen



Marike woont en werkt in Bommel. Ze volgde haar opleiding aan de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg.

Marike presenteert haar nieuwe serie werk 'dichter bij bomen'. Een complexe wereld – van natuur en cultuur – wordt naar eigen inzicht vereenvoudigd. In deze serie werk heeft Marike bomen terugge-

bracht tot de essentie. Een grote diversiteit aan bomen wordt bedwongen, beknot tot een bijna abstracte verschijningsvorm. Je bekijkt ze als het ware door een vergrootglas. De omgeving geeft er een tweede dimensie aan. Haar welhaast grafische en eigen herkenbare stijl, is ook hier sterk aanwezig.



Tijdens mijn opleiding aan het Croydon College of Art (BA) in Londen, Engeland, ontdekte ik de schilders die mij blijven inspireren. Zoals de Italiaanse renaissance, veel van de 19e-eeuwse Russische realisten, de prerafaëlieten en enkele van de impressionisten. Ik ervaar nog steeds veel opwinding als ik kijk naar de werken van J.W. Waterhouse, Laurens Alma-Tadema, Joaquin Sorolla, Anders Zorn, John Singer Sargent, Andrew Wyeth en Pino Daeni. Maar ik hou ook van Frank Frazetta!

Tekst: Laurens Vermaesen

Er zijn natuurlijk ook levende kunstenaars die ik bewonder, zoals Robert Bateman, Richard Schmid en de Nederlandse schilder Nico Vrieling. Wat ze gemeen hebben, zijn doordachte composities, uitstekende technische vaardigheden en een voortreffelijk kleurgebruik. Het zijn stuk voor stuk uitstekende tekenaars en bovendien schilderen ze met hun hart!! Goed tekenen is de basis van alle beeldende kunst.

Ik bestudeer hun werken regelmatig en ik raak ze nooit beu. Ik bewonder ze niet alleen, hun schilderijen geven me hoop en ze leren me te genieten van de schoonheid die me omringt. Ze scherpen mijn ogen op zo'n manier dat ik beter begrijp hoe dingen eruit zien, wat mijn tekenvaardigheid zal verbeteren. En de opwinding die ik ervaar als ik naar 'meester'-schilderijen kijk, geeft me een gevoel van richting in de manier waarop ik wil groeien als schilder. Men houdt nooit op te leren. Maar ik ontdekte dat ik meer een intuïtieve dan een intellectuele schilder ben.

Mijn schilderonderwerpen vind ik in het hier en nu, in de stad. Muurschilderingen (Street Art) en modestijlen, zoals Punk en Grunge vind ik nog steeds fascinerend. De vrouwen en meisjes die ik schilder stralen een gevoel van non-conformisme en rebellie uit, een gevoel van macht en vrouwelijkheid.

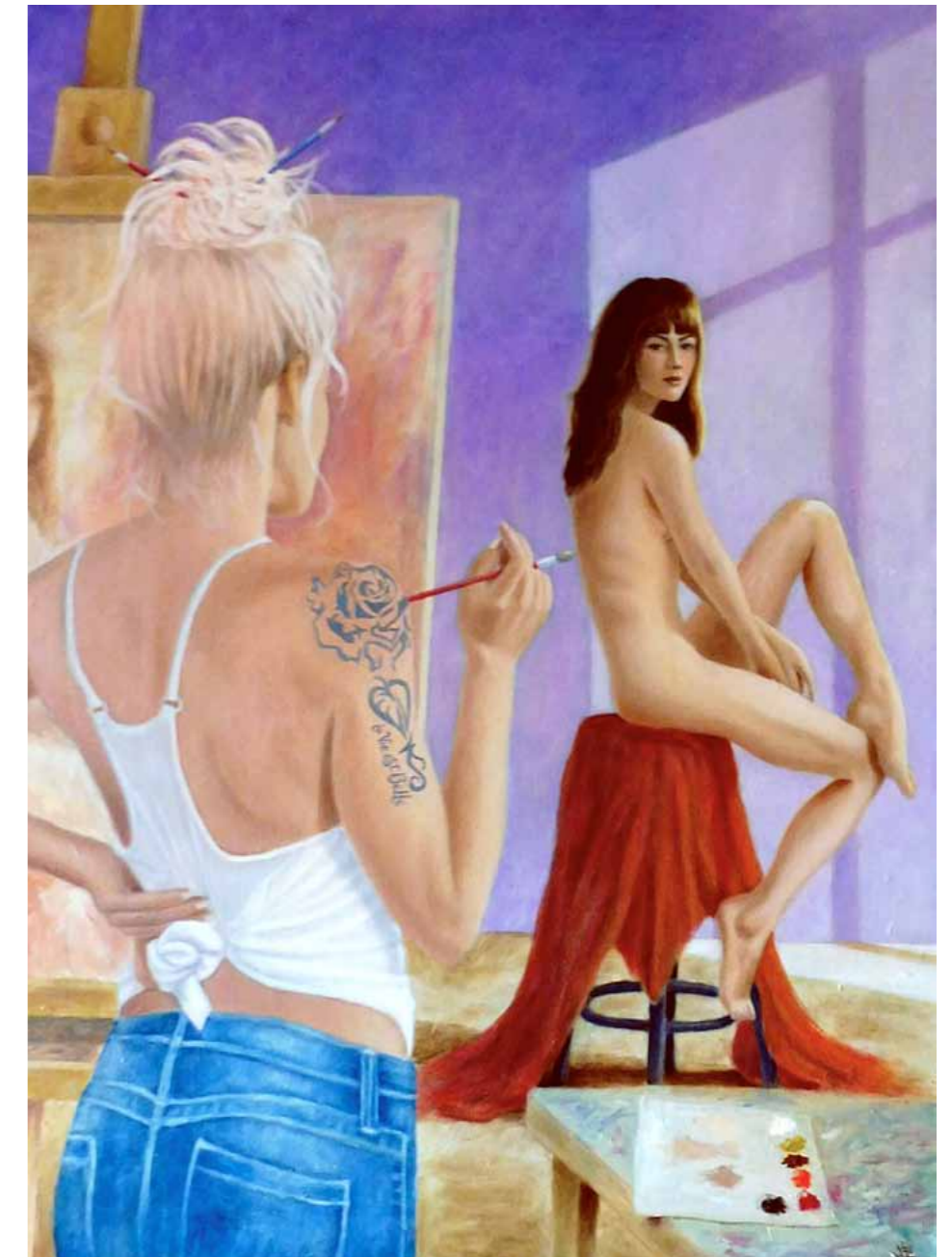
Het is moeilijk om ons doel in de samenleving als kunstenaars te analyseren en te begrijpen. Maar ik ben gaan geloven dat het onze verantwoordelijkheid is om te proberen hoop en vreugde te brengen door middel van schoonheid aan een moedeloze mensheid. Ik geloof dat mensen opgetild willen worden. Schoonheid creëren, op de een of andere manier. Ik voel dat het onze roeping is om anderen te inspireren met wat ons als individuele kunstenaars inspireert. Daarom vind ik het ook zo leuk om kunstles te geven. Kunst is een levende taal en om iemand te helpen de taal goed en creatief te spreken en te gebruiken en ze te zien groeien in de dingen die ze hebben geleerd, is een lonende bezigheid.

<https://bit.ly/2ZeLcWM>



Laurens G. Vermaesen

meer een intuïtieve dan een intellectuele schilder





Nathan Sawaya's Yellow. Nathan is een Amerikaans beeldend kunstenaar die met LEGO-blokjes zijn kunstwerken maakt. Nathan Sawaya heeft rechten gestudeerd en is daarna een succesvol advocaat geworden. Toch heeft hij zijn carrière voor zijn passie omgegooid en houdt hij zich nu bezig met het maken van kunstvoorwerpen vanuit LEGO-blokjes.



Wat ons opviel deze week op de sociale media

Peter Colstee, met het kunstwerk: Outlook. 'Meestal is de uitkomst van mijn werk realisme gecombineerd met een andere schilderstijl of techniek waardoor het geheel in een net iets ander daglicht komt te staan. Sommigen noemen het surrealisme.'

Nieuw bij www.onlinekunstenaars.nl

Margot de Jongh



De vorm en het materiaal kunnen een aanwijzing zijn. Mijn vormgeving is over het algemeen organisch met een vleugje wiskunde. Het gaat over wat mij inspireert en beroert: Van buiten naar binnen en van binnen naar buiten. Ik ben weliswaar opgegroeid in een omgeving met diverse uitingen van kunst, toch zou ik mijzelf een autodidact kunnen noemen.

Voor meer informatie: www.onlinekunstenaars.nl/overzicht/margot-jongh

Ben Haveman



Ben heeft 44 jaar bij de overheid gewerkt, de meeste jaren als inspecteur vervoer gevaarlijke stoffen bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, hij is sedert 2012 gepensioneerd. Gedurende vele jaren had hij interessante hobby's en in 2003 begon hij zelfs met kunst schilderen. Aanvankelijk begon hij met een vorm van kubisme (het binnen de lijnen werken), maar toen de lijnen werden weggelaten, ontstond er een vrolijke en beweeglijke warboel van kleuren, dat inmiddels zijn handelsmerk is geworden. Het is vrije expressie in optima forma, geen doek is gelijk en heeft zelfs geen naam. Hij schildert niet alleen op doek, maar (vanwege de beperkte opslagcapaciteit) tegenwoordig ook op speciaal dik papier.

Voor meer informatie: www.onlinekunstenaars.nl/overzicht/ben-haveman

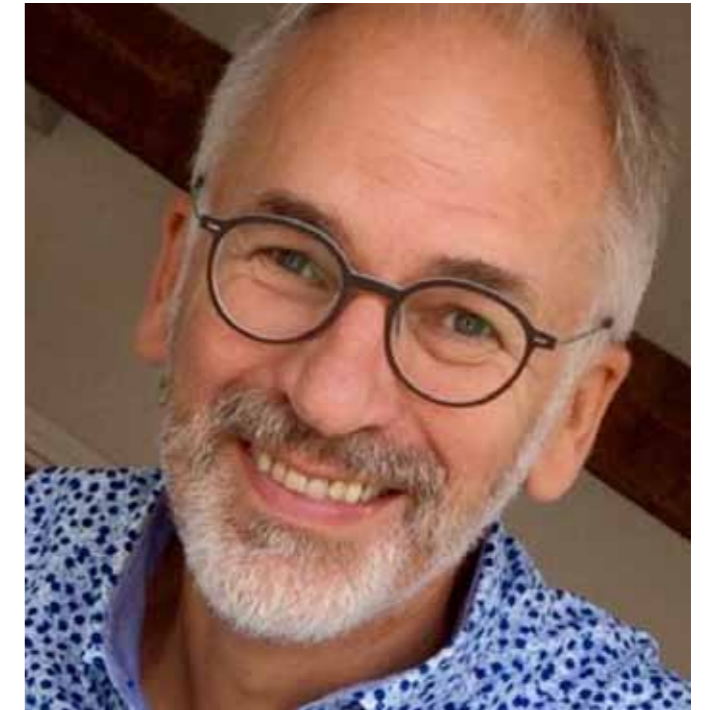
Margreet Blaas



Kunst is een vorm van liefde. Het verrijkt onze ziel en het dagelijks leven. Met mijn schilderijen wil ik mensen opnieuw verbinden met hun ziel door anders te leren kijken. Kunst gebruik ik daarbij als een brug tussen de werelden. Ik hoop je te inspireren om te voelen en te zien dat alles wat jij je kunt voorstellen echt is.

Voor meer informatie: www.onlinekunstenaars.nl/overzicht/margreet-blaas

Volter Jagt



De geboorte van een tekening Het maken van een tekening of een schilderij begint bij mij altijd met het aanbrengen van gekleurde 'vlekken' op het papier of doek. De 'vlekken' krijgen steeds meer vorm en diepte door de toevoeging van nieuwe gekleurde vlekken en lijnen. Dat uit die vlekken en lijnen en kleuren uiteindelijk een schilderij of tekening ontstaat heeft iets magisch. Zo wordt een kunstwerk verwekt en uiteindelijk geboren. Die ervaring is ook mijn drive om iedere keer weer aan een nieuwe conceptie te willen beginnen.

Voor meer informatie: www.onlinekunstenaars.nl/overzicht/wolter-jagt-gmail-com



ARTVICES
adviesbureau vormgeving

Artvices, adviesbureau vormgeving

telefoon | 06 45 23 63 61

email | roel_elbers@hotmail.com

vormgeving en realisatie van grafische uitingen

**KUNST
KAMER**
Franeker

**Loop niet van Kunst en Cultuur weg
maar loop er naar toe . . .**



. . . Beleef de doorlopende sfeer van hedendaagse Kunst en Cultuur, maar dan in een 'huiselijke setting' waar gezelligheid en gastvrijheid vooral voorop staan.

. . . Een proeverij van kwalitatief hoogstaande Kunst in 2D, 3D, kaarten, boekjes, draagbare objecten en design.

. . . Wij nemen u mee in de wereld van Kunst en Cultuur en adviseren particulieren en bedrijven.